

TÜRKİYE’NİN AB ÜYELİĞİ: NEDEN? NE ZAMAN? NASIL?

Dr. Bahadır Kaleağası
TÜSİAD - Brüksel

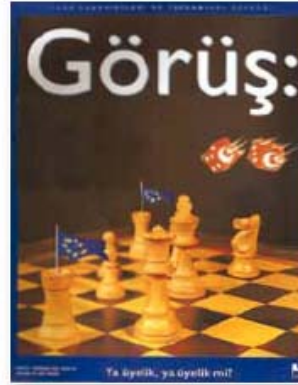
Satranç oynanıyor. Birisi ortaya zar atıyor. Görüş Dergisi, Mayıs 1995 sayısının kapağı.

Kapak anlatmaya çalışıyor ki, AB süreci bir satranç oyunu. Kuralları, taşları, birkaç tur sonraki hamleleri ve taktikleri ile çok boyutlu bir stratejik oyun. Türkiye başka bir oyun oynamaya çalışarak başarılı olamaz. Satranç tahtasına tavlâ zarı atarak bu iş olmaz.

Aradan on beş yıl geçti. Buna rağmen Görüş Dergisi'nin o sayısındaki makalemden neredeyse "kopyala-yapıştır" yaparak bugünkü analize içerik sağlayabiliyorum. Maalesef.

Geleceğin tarihinden alıntı

Batılı siyasal, akademik veya kitlesel iletişim platformlarında Türkiye-AB ilişkileri ele alındığında konu ana hatları ve ayrıntıları ile tartışılmaktadır. Fakat aynı platformlarda "Avrupa'nın geleceği", "soğuk savaş sonrası Avrupa düzeni"

veya 2000 yılının Avrupa ekonomisi" gibi konular tartışıldığında, Türkiye-AB ilişkileri boyutu es geçilmekte. Bu çelişki "Türkiye Avrupalı mı?" sorusunun Batı'nın bilinçaltını aşan somut varlığının göstergesi. Aynı zamanda, Türkiye'nin "Batı ile ilişkileri geliştirme" döneminden, "Batılı politikalar üretme" aşamasına tam olarak geçemediğine işaret ediyor. Türkiye Avrupa ile ilişkilerinde hem Batı'nın kendisine karşı oluşturduğu bir entelektüel tıkanıklık ile, hem de kendi politikalarını ve yapısal sorunlarını Avrupalı bir çerçeveye oturtma gücünü ile karşı karşıyadır.

Örneğin son birkaç ayın basını incelendiğinde, Türkiye ile AB arasında ne derecede önemli bir "gündem farkı" hatta gündem uçurumu"nun bulunduğu görülmektedir. İşsizlik, sanayinin verimliliği, bilgi teknolojileri, enerji tedariki, idari reform, vergi politikaları, eğitim ve teknolojik gelişmeler gibi farklı, fakat karşılıklı etkileşim içindeki sorunlar Türk medya gündeminde ağırlık sahibi değiller.

Artık Türkiye uluslararası iletişim yeteneği kazanmalı. Bu çerçevede Almanya ve Fransa'ya özel önem verilmeli. AB değişiyor. Kurumsal reform ile derinleşiyor, yeni üyeler ile genişliyor. Türkiye bu değişimi anlamalı, gümrük birliği bir tam üyelik aracına dönüşmeli, demokratik ve ekonomik reformlar hızlanmalı, sivil toplumun Avrupa ve dünyaya açılması teşvik edilmeli.

Türkiye dışında kalacağı bir AB'nin uydusu konumuna gelebilir. O zaman ulusal egemenlik erir. Çünkü coğrafyamızdaki ülkeler AB'nin politikaları ve standartlarına uyum alanı içindeler.

Avrasya ekseninde Türkiye'nin demokratik bir ekonomik dinamizm kaynağı olarak Dünya barışına ve refahına hizmet etmesi Avrupa'daki konumunun güçlenmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Avrasya'ya açılım somutlaşmalı ve AB süreci ile sinerji içinde ilerlemeli, ...

Neden AB?

On beş yıl önce internet emekleme dönemindeydi. Küresel terör, göç hareketleri, karbondioksit yayılımı, Asya ile rekabet, yeni nükleer güç adayları ülkeler, dijital, finansal ve biyolojik virüsler gibi çeşitli sorunlar da bugünkü kadar belirgin değildi. Yıkılan soğuk savaş düzeninin toz dumanı da yeni dağılıyordu. On beş yıl önce gümrük birliği kararı gündemdedi. O zaman, "neden AB?" sorusunun yanıtı somut bir ulusal çıkar analizine dayalı idi.

Bugün bu yanıt daha da güçlendi. AB ülkelerinin karşılaştıkları sorunlar sınırlar ötesi. Çözümleri de öyle. Uluslararası ticaret, teknolojik altyapı, salgın hastalıklar ve güvenlik gibi farklı alanlarda Avrupa ülkeleri Birlik içinde daha fazla küresel güç sahibiler. AB üyeliği yüzünden ne İngiltere, Fransa, İspanya gibi büyük ülkeler, ne de Yunanistan, Macaristan, Finlandiya gibi küçük ülkeler egemenlik kaybetti.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu uluslararası dengelerde

AB en etkili ekonomik ve siyasal güç odağı. Türkiye dışında kalacağı bir AB'nin uydusu konumuna gelebilir. O zaman ulusal egemenlik erir. Çünkü coğrafyamızdaki ülkeler AB'nin politikaları ve standartlarına uyum alanı içindeler. Örneğin, İran'a sattığımız ürünler, Kore'den çekmeye çalıştığımız yatırımlar, limanlarımız için yaptığımız planlar, temiz enerji teknolojileri, iletişim altyapımız ve turizm gibi bir çok alanda AB standartları etkili. AB politikalarının manyetik alanı içindeyiz. Üye olarak bu politikaların karar sürecine katılmamız.

Tam üyelik tarihi

Bu durumda "ne zaman?" sorusu da kaçınılmaz. Aşağı yukarı bir tarih dilimi hedef olarak ufukta belirmeli. Daha önceki aday ülkelere de AB önce bir tarih vermedi. Bu ülkeler kendi tam üyelik tarihlerini kendileri saptadılar. Sonra da bu hedefin gereğini yaptılar. Demokratik reformlar, uyum çalışmaları ve iletişim etkinlikleri ile bu hedefe saygınlık kazandırdılar. Sonunda AB'ye de benimsettiler.

Ayrıca, bu süreç mutlaka büyük ülkeler için daha zor olmakta. Onlara kol kanat geren, himaye altına alan bir AB söz konusu olamıyor doğal olarak. Daha önce İngiltere ve İspanya bu nedenle çok zorlandılar. Dirençle eriştiler amaçlarına.

Peki ne zaman? Aslında sorunun yanıtı "dün" olmalıydı. Türkiye geçtiğimiz onbeş-yirmibeş yılda çok daha iyi yönetilmiş olsaydı, bugün küresel gerçekler açısından olağan bir konumda, bir AB üyesi olurdu. Önümüzdeki yıllarda iyi yönetilecek bir Türkiye, beş yıl içinde üyelik aşamasına rahatlıkla gelebilir. AB içindeki karşıt eğilimlerin hareket alanı bu durumda son derece darlaşır ve sorunlar aşılır.

Önümüzdeki yıllarda iyi yönetilecek bir Türkiye, beş yıl içinde üyelik aşamasına rahatlıkla gelebilir. AB içindeki karşıt eğilimlerin hareket alanı bu durumda son derece darlaşır ve sorunlar aşılır.

Ayrıca bunca zaman kaybına rağmen son onbeş yılın kazançları ve ilerlemeleri de göz ardı edilmemeli. Demokrasi, kurumsal değişim, mevzuat uyumu, ekonomik atılımlar, diplomatik başarılar gibi engin bir başarı yelpazemiz var. Son onbeş yılda her hükümet, önde gelen tüm siyasal partiler, diplomasi ve bürokrasinin bu sürece büyük emeği geçti. Toplumun bir çok kesimi çok önemli katkı sağladı. Son olarak AB Genel Sekreterliği 2014 hedefli Ulusal Program'a yönelik yeni bir atılım başlattı.

TÜSİAD da dünyada bir çok akademik araştırma, yayın ve medya ilgisine konu olan belirleyici katkılarını sağladı. Avrupa özel sektörünün çok etkili temsil kuruluşu BUSINESSEUROPE üyesi olarak TÜSİAD'ın çabaları geniş bir perspektifte ilerledi: her önemli siyasal karar öncesinde yönetim kurulunun yoğun AB başkentleri ziyaretleri, ikiyüzden fazla uzmanın katıldığı yirmibeş kadar çalışma grubu, dış temsilcilikler, sayısız konferans, temas, toplantı, yayın, rapor, demokratik reform seferberliği, kültürel etkinlik, tanıtım girişimi, projeler...

Bundan sonra da siyasete ulusal bir sorumluluk düşüyor. Artık tökezlemeden ve basiret krizleri yaşamadan, daha iyisini, daha hızlı ve daha yaratıcı bir şekilde başarmak yeterli olur.

Türkiye nasıl AB üyesi olur?

Türkiye'nin hangi koşullarda AB üyesi olabileceği belli. Bu koşulların bazıları hukuksal nitelikte, bazıları ise siyasal ve sosyo-ekonomik boyutta:

- Kopenhag siyasal kıstaslarına tam uyum: demokrasi, hukuk devleti, laiklik, insan hakları, bağımsız ve de tarafsız yargı. Özgür insanlar, özgür düşünceler, özgür medya,...
- AB mevzuatına uyum, müzakerelerin tamamlanması: Avrupa standartlarında bir ekonomik düzen, sosyal haklar, çevre, tüketici hakları, ...
- Eğitim, kadın hakları, bilgi toplumu, yeni teknolojiler, yeşil enerji devrimi, vatandaşa hizmet odaklı devlet anlayışı ve uluslararası iletişim gibi alanlarda yükselen bir ülke.
- AB geleceğini 2010 stratejisi ile yeniden planlıyor: Türkiye-AB ilişkilerinin ikili mantığını aşarak, girişimcilikten bilimsel ilerlemelere her alanda Avrupa'nın geleceğine yön veren tartışmalara, platformlara ve politikalara katılım.

Ancak küresel ekonomik rekabet gücü, siyasal bütünlüğü ve kurumsal etkinliği pekişmiş ve demokratik saygınlığı zedelenmemiş bir AB, Türkiye için çekim gücü yaymaya devam eder.

- Uluslararası ilişkilerde saygınlık: G20 üyeliğinin iyi değerlendirilmesi. Balkanlar, Karadeniz, Orta Asya ve Orta Doğu kuşağında AB hedefi ile tamamlayıcılık içinde etkili bir diplomasi. İçerideki istikrarlı demokrasinin bir uluslararası güç kaynağına dönüşmesi. Ekonomi, teknoloji, enerji ve en önemlisi Türk insanın refahı odaklı bir 21. yüzyıl dış politikası anlayışı.
- Dinsel ve etnik dogmalardan arınmış bir merkez sağ ile çağdaş ve Avrupalı bir merkez sola açılan siyasal partiler yelpazesi. Çoğulculuk ve demokrasi kültürü.
- Özetle, önümüzdeki yıllarda geçtiğimiz onbeş-yirmi yıla göre çok daha iyi yönetilecek bir Türkiye.

Bu çerçevede, "neden, ne zaman ve nasıl?" sorularına yalın bir yanıt ortaya çıkıyor: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için, 2015 yılına kadar, çok çalışarak.

Peki ya Avrupa? Denklemde yalnızca Türkiye yok ki. Yakın gelecekteki Avrupa nasıl olacak? Hatta bir diğer belirleyici etken daha var. Uluslararası ortam nasıl bir evrim içinde olacak? Üç bilinmeyenli bir denklem.

Bu yönde bizim de AB'ye koşullarımız açık olmalı. AB sürecini tamamlama başarısı göstermiş bir Türkiye'nin AB'den beklentileri iyi vurgulanmalı. Ancak küresel ekonomik rekabet gücü, siyasal bütünlüğü ve kurumsal etkinliği pekişmiş ve demokratik saygınlığı zedelenmemiş bir AB, Türkiye için çekim gücü yaymaya devam eder.

Bu durumda yalnızca AB ve Türkiye değil Dünya da kazançlı çıkar. Üçlü bir kazan-kazan-kazan denklemi.